

9.10.2023

VN/9929/2023

VN/9929/2023-STM-24

HE 27/2023 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkelakien ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle työeläkelakien ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi työntekijän eläkelakia, yrittäjän eläkelakia, maatalousyrittäjän eläkelakia, merimieseläkelakia, julkisten alojen eläkelakia, Eläketurvakeskuksesta annettua lakia, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakia sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annettua lakia.

Esityksen mukaan työeläkelakien säännöksiä työeläkeotteen antamisesta muutettaisiin sähköisen työeläkeotteen sekä työeläkejärjestelmän sähköisten asiointipalvelujen käytön edistämiseksi. Nykyisin eläkelaitos lähettää kirjallisen työeläkeotteen oletusarvoisesti automaattisesti. Muutoksen jälkeen kirjallista työeläkeotetta ei lähetetä lainkaan, jos sähköinen työeläkeote on valittu jakelutavaksi tai vakuutettu käy katsomassa sähköisen työeläkeotteen alle kolmen vuoden välein. Työntekijä saa kuitenkin jatkossakin aina pyynnöstä työeläkeotteen kirjallisena.

Syksystä 2026 alkaen vuosittain annettava, syntymävuosiluokkoittaisia eläke-ikärajoja koskeva (alin vanhuuseläkeikä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ja työuraeläkkeen alaikäraja) asetus voitaisiin antaa enintään kuukautta nykyisen säännöksen sallimaa myöhemmin. Näin sosiaali- ja terveysministeriö ehtii antaa asetuksen määräajassa sen jälkeen, kun Tilastokeskuksen kuolevuustilastot on saatu.

Eläkelaitoksen työkyvyttömyyseläkkeen rahastointivastuuseen liittyvää ansiorajaa korotettaisiin niin, että se jatkossa rajaisi kaikkein lyhimät, korkeintaan keskimäärin muutaman kuukauden mittaiset työsuhteet rahastoinnin piiristä pois. Ansiorajan korottamisen tavoitteena on ottaa huomioon työnantajan rajalliset vaikutusmahdollisuudet työntekijöiden työkyvyttömyysriskiin lyhyissä työsuhteissa sekä keventää rahoituksen toimeenpanoa. Tavoitteena on poistaa jossain määrin työllistymisen esteitä, sillä työnantajan riski työeläkemaksun noususta mahdollisen työkyvyttömyyseläkkeen sattuessa lyhyen työsuhteen jälkeen poistuu muutoksen myötä.

Apurahalla tieteellistä tutkimusta tekevien tai taiteellista toimintaa harjoittavien eläkevakuuttamista koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että apurahansaajalle vahvistettu työtulo voitaisiin tietyin edellytyksin apurahansaajan hakemuksesta tarkistaa kesken vakuutuskauden, kun apurahansaajan työskentelyssä tapahtuu muutoksia. Esimerkiksi tarve tähän voisi liittyä perhevapaisiin. Muutosten myötä apurahansaajan työskentely ja siihen liittyvä sosiaaliturva (MyEL-vakuutus ja siihen liittyvä työtapaturma- ja ammattitautiturva) kohdentuisivat oikea-aikaisesti myös silloin, kun apurahansaajan työskentelyssä tapahtuu olennaisia muutoksia.

Eläketurvakeskuksen oikeutta saada tietoja valvontaa varten täydennettäisiin. Tavoitteena on lisätä Eläketurvakeskuksen edellytyksiä valvoa osakeyhtiöiden osakkaiden vakuuttamisvelvollisuutta. Tällä

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

hetkellä osakeyhtiöistä saadaan tietoja Verohallinnolta yksittäisinä tietoina, mutta ei joukkotietoina. Muista yhtiömuodoista kuin osakeyhtiöistä joukkotiedot saadaan nykyisen lainsäädännön nojalla. Osakeyhtiöiden osakkaiden YEL-vakuuttamisvelvollisuutta koskeneissa pilottivalvonnoissa ei ole tehty havaintoja siitä, että YEL-vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntiä tapahtuisi erityisesti tietyillä toimialoilla tai tietyillä alueilla Suomessa

Lisäksi säännös Eläketurvakeskuksen oikeudesta saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan uudistettaisiin. Säännös on jäänyt liian yleispiirteiseksi ja on sellaisena vanhentunut. Säännös uudistetaan siksi niin, että ETK:n näiden toimintojen tiedonsaantioikeus määritellään tarkemmin. Tiedonsaantioikeus laajenee hiukan ja tarkentuu. Olennaisin muutos on se, että ETK saisi näitä toimintojaan varten tietoja myös verohallinnolta eli käytännössä tulorekisterin tietoja. Uusia tietojen luovuttajia olisivat lisäksi Digi- ja väestötietovirasto, Finanssivalvonta ja Potilasvakuutuskeskus. Fivalta ja DVV:ltä ETK on jo aiemmin saanut tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaansa varten tietoja muiden säännösten nojalla, mutta erityissäännöksessä säätäminen helpottaisi tietojen pyytämistä. PVK on jo aiemmin antanut tietoja uudistettavan säännöksen nojalla, mutta PVK:ta ei säännöksessä erikseen mainita tällä hetkellä, vaan PVK on antanut tietoja aiemmin säännöksessä mainittuna muuna sosiaaliturvalaitoksena.

Työeläkelakeihin ehdotetaan tehtäväksi myös eräitä teknisluonteisia muutoksia. Laissa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019, tiedonhallintalaki) säädetään teknisistä rajapinnoista ja katseluyhteyksistä. Lain tarkoituksena on ollut korvata tarve säätää viranomaisten välisistä teknisistä käyttöyhteyksistä erikseen erityislainsäädännössä. Erityislainsäädännössä on kuitenkin edelleen teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä, joista on tarkoitus luopua tiedonhallintalain siirtymäsäännösten puitteissa. Tiedonhallintalain säännökset tulevat joka tapauksessa sovellettavaksi erityissääntelyn sijaan siirtymäajan päätyttyä. Lisäksi on tarve tehdä teknisiä korjauksia mm. lakiin valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta,

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Valmisteluun ovat osallistuneet ETK, Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Suomen Ammattiliittojen keskusjärjestö SAK, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, Akava ja Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT. Esitystä on käsitelty myös kuntien eläkeneuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina kunnalliset pääsopijajärjestöt ja kuntatyönantaja, sekä valtion eläkeneuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina valtion henkilöstöä edustavat pääsopijajärjestöt.

Esitys liittyy valtion vuoden 2024 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Esityksellä ei ole lyhyellä aikavälillä vaikutuksia talousarvioesityksiin. Osakeyhtiöyrittäjien vakuuttamisen nykyistä kattavampi valvonta johtaisi vakuutusmaksutulon vähäiseen kasvuun, mikä osaltaan vahvistaisi YEL-vakuutuksen maksupohjaa. Ensimmäisenä vuonna nostava vaikutus vakuutusmaksutuloon olisi lyhyen aikavälin laskelman mukaan noin 0,3 miljoonaa euroa. Tämä ennakoii vähäistä menojen laskua yrittäjäeläkkeiden valtion rahoitusosuudessa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

Neuvotteleva virkamies

Outi Aalto

Napsauta tähän hiirellä ja kirjoita liitteiden nimet kukin omalle rivilleen. Rivinvaihto enterillä.